

Дмитро ЦИКУНЕНКОаспірант кафедри філософії
соціально-гуманітарного факультету
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
<https://orcid.org/0009-0002-5714-039X>

ФІЛОСОФСЬКІ УЯВЛЕННЯ ПРО ЛЕГІТИМНІСТЬ ВЛАДИ У КИЇВСЬКІЙ РУСІ

У статті проведено філософський аналіз ключових засад легітимності влади в період Київської Русі, що дозволило реконструювати середньовічні уявлення про природу, джерела та механізми виправданості політичного панування в ранньодержавному суспільстві. Особливу увагу приділено традиційним і сакральним способам легітимації, на кшталт генеалогічної спадкоємності та релігійного освячення влади через хрещення, церковне помазання та ідею князя як «Божого слуги» чи «помазанника Божого», що знайшло яскраве втілення в творах митрополита Іларіона та інших пам'ятках.

Розглянуто роль сакрального простору та символіки влади. Висвітлено, як уявлення про «законність» влади поєднували божественний дар, історичний спадок і елементи соціального договору. Дослідження підкреслює універсальне значення цих уявлень для розуміння еволюції концепцій влади в європейській середньовічній культурі, в якій сакральне та історичне обґрунтування влади слугувало мостом між античним спадком, візантійським впливом і власними слов'янськими традиціями народовладдя.

Ключові слова: Київська Русь, легітимність, сакралізація, влада, філософія, Рюриківичі, символ, звичай.

Dmytro TSYKUNENKO

PHILOSOPHICAL CONCEPTS ABOUT THE LEGITIMACY OF AUTHORITY IN KIEVAN RUS'

The article provides a philosophical analysis of the key principles of power legitimacy during the Kievan Rus' period, enabling a reconstruction of medieval perceptions regarding the nature, sources, and mechanisms of justifying political dominance in an early state society. Particular attention is paid to traditional and sacral methods of legitimation, such as genealogical succession and the religious sanctification of power through baptism, ecclesiastical anointing, and the concept of the prince as a «servant of God» or «God's anointed» which found vivid expression in the works of Metropolitan Ilarion and other historical monuments.

The role of sacral space and the symbolism of power are examined. The study highlights how perceptions of «legitimacy» combined divine gift, historical heritage, and elements of a social contract. The research emphasizes the universal significance of these ideas for understanding the evolution of power concepts in European medieval culture, where the sacral and historical justification of authority served as a bridge between the ancient legacy, Byzantine influence, and indigenous Slavic traditions of popular sovereignty.

Key words: Kievan Rus, legitimacy, sacralization, power, philosophy, Rurikovich, symbol, custom.

Вступ. Проблема легітимності влади в Київській Русі є водночас історичною, політичною та філософською. Вона торка-

ється питань про джерела її походження, виправдання, сакральні обґрунтування, спадковість і публічну репрезентацію. Тра-

диційна історіографія схильна трактувати владу князя як політичну силу, тоді як філософський підхід відкриває перспективу осмислення влади як феномену культурного порядку, що апелює до релігії, символіки та колективної свідомості.

У IX–XI ст. на Русі виникає рання форма феодалізму, що збіглося з політичною та територіальною формацією держави в умовах слабкості центральної влади перед місцевою шляхтою. Русь формується як об'єднання соціально-політичного розвитку східнослов'янських племен, які прагнуть мати власну територію та незалежність.

Південно-східні слов'яни, пройшовши вплив таких народів як авари, хозари, гуни та сармати, підготувалися до утворення Київської держави, участь в управлінні якою брали на себе варязькі князі. Місцеві еліти активно ж та завзято долучалися до формування держави, а швидка слов'янізація Рюриківичів і їхнє подальше прийняття православного християнства лише підтверджують даний факт. У формуванні держави брали участь боярство й міщани, що підтверджується активністю вічових структур і роллю міст [2, с. 158]. У племінних центрах місцеві князі перебували у васальній залежності від Києва. Підтвердженням цього є їх участь у зборі данини та у військових походах. В той період Київська Русь існувала як об'єднання князів, які підпорядковувались великому київському князю, а влада останнього вважалася політичною, релігійно обґрунтованою та соціально необхідною умовою для підтримки справедливості та гармонії в суспільстві.

В цих умовах легітимізація влади вимагала суспільного визнання відносин панування, що виправдовує застосування примусу для реалізації своєї волі. Макс Вебер виокремлює три типи такої легітимації: *традиційне панування*, засноване на усталених звичаях; *харизматичне*, що ґрунтується на особистих якостях лідера; *легальне*, що втримується на вірі в раціональні правила й ділову компетентність [3]. Перші держави Східної Європи були архаїчними утвореннями з групою осіб, які застосовували силу для підкорення й претендували на легітимність. Особливість таких держав полягала

в їх визнанні права на примус, що й різнило її від звичайної «банди», «злочинного угруповання». Така держава формує спеціалізований бюрократичний апарат, заснований на позакланових зв'язках [9, с. 29].

Дослідники та науковці зазначають, що до появи писемності межа між міфом та історією була нечіткою і зосереджувалася переважно навколо реальних подій, довкола яких засновувалися та формувалися легенди, що й набували суспільного авторитету й слугували сучасним чи майбутнім цілям. Міфи про заснування, визволення чи міграцію розвивали історичне ядро, доповнюючи його новими сенсами [9, с. 16]. Образ «богатиря-пахаря» втілював не лише селянина, а й перших руських святих князів Бориса і Гліба, які, за українськими переказами, викували перший плуг, запрягли в нього Змія й зорали Змієві Вали [7, с. 92]. Хоч київські князі й не займалися хліборобством, церковне вшанування їхньої діяльності історично збігалось з аграрним циклом, що в подальшому сприяло символічному ототожненню князів із землеробською традицією. Легенда про Кия, Щека і Хорива в «Повісті врем'яних літ» розповідає не стільки про заснування Києва, скільки про походження місцевої князівської влади та впорядкування Поляно-Руської землі. «Окремі східнослов'янські і давньоруські язичницькі боги виявляють подібність до іранських не лише функціонально чи зображувально, а також і в іменах. Симаргл з пантеону Володимира Святославича нагадує іранського Сенмурва. Подібність ця могла з'явитись, очевидно, в скіфську епоху, яка характеризувалася тісними контактами місцевого праслов'янського і прийшлого іранського населення» [10, с. 307–308].

Літописець Нестор, обґрунтовуючи статус Києва як стольного міста Русі та походження правлячої династії, наполегливо підкреслював, що Кий був справжнім князем полян, носієм споконвічної, автохтонної та гідної традиції влади [10]. Цей образ набуває виразної сакрально-міфологічної глибини, а заснування Києва зображується як акт, що відбувається ніби під благословенням Константинопольського імператора, символічного «батька» всього

християнського світу. Така інтерпретація створює потужний «києвоцентричний» наратив історії, в якому Русь через Київ і його легендарних засновників отримує духовну спорідненість із Візантією, а отже, її вищий рівень священної легітимності влади.

Як ми вже зазначали, досліджуючи це питання [11] смерть Кия та його братів у цьому літописному сюжеті виступає не скільки біографічним фактом, як символічною межею, що знаменує завершення первинного, благочестивого, гармонійного порядку, заснованого на божественному благословенні та племінній гідності, і початок нової епохи, часу нестабільності, внутрішніх чвар, зовнішніх зазіхань сусідів і, зрештою, повномасштабних чужоземних завоювань. Фактично, наратив Нестора легітимізує Київ як центр Русі та Рюриковичів як її законних правителів, а також пропонує телеологічне бачення історії, що від сакрального початку та втрати первинної чистоти до трагічного розпаду, веде до подальшого відновлення божественного порядку. Цей міфологічно-історичний конструкт стає фундаментом для розуміння влади в Київській Русі як поєднання божественного, історичної тяглості та духовної спорідненості з візантійським християнським універсумом [9, с. 17].

П. Толочко зазначає, що в літописах IX–X ст. переплітаються три основні міфологеми, що стосуються князя та його влади: смерть князя, князівське весілля та низьке походження правонаступника влади [10, с. 19]. Політико-ідеологічні уявлення XI–XII ст. щодо богообраності Руської землі була ключовою для історіографів середньовіччя. Нестор підкреслював богообраність Русі через запозичені мотиви з Книги Псалмів, зокрема через образ обосічних мечів. Опис хозарської данини також відображає цей мотив, пов'язуючи його з ідеєю сакральності влади. «Для “Повісті” характерне постійне звернення до Біблії, що була вищим авторитетом історичних знань середньовіччя, візантійських хронік, давньоруських сказань. Особливо помітний вплив на Нестора справила візантійська “хроніка” Георгія Амартола; факти руської історії він розподілив на основі хронологіч-

ної канви грецького літочислення від створення світу» [10, с. 11].

Б. Генет, досліджуючи середньовічну етимологію назви міст, зазначав, що назва міста пояснює його суть і визначає долю. Зв'язок Києва та його засновників з візантійським імператорським домом мав обґрунтувати ідею про його «народження» за благословенням Царгорода, що підкріплювало легітимність Київської Русі як частини християнської ойкумени [9, с. 18–19].

У 862 році з'являється варязький князь Рюрик, який починає правити в Новгороді, підкоривши племінні союзи кривичів та муромів. Він також відправив своїх воїнів на завоювання інших слов'янських земель. «Майже міфічний прихід воєвод Рюрика до Києва (його «мужей») датується 882 р. «Повість временних літ» веде далі: «Аскольдъ же и Дирь остаа въ граде семь, и многи варягы съвокупиа, и начаста владети Польскою [Полянською] землею; Рюрику же княжашу в Новегородѣ». Утвердження династії Рюриковичів у Києві та проголошення міста політичним центром Русі стали чинниками інституціоналізації князівської влади, надавши їй спадкового характеру» [11, с. 161–162].

У Літописі про прибуття Олега в Київ прослідковується тема спадковості княжої влади. Олег вищий за місцевих князів, адже є наступником Рюрика. Цитуючи Нестора, «Ви неста князя, ні рода княжа, но азъ есмь роду княжа», «А се есть синь Рюриковъ». Так наголошується на вищій обраності людей, котрі належали до князівського роду. Попередник Нестора, складач Найдавнішого Київського ізводу (1037–1039 рр.), реконструйованого О. О. Шахматовим, теж відстоював думку про законність і спадковість влади Аскольда й Діра, задля чого проголосив їх наступниками Кия, Щека і Хорива: «І по сіхъ братѣ княжаста Києве Аскольдъ і Дирь і беаста владеюща Полями» [5, с. 27].

В дослідженнях також знаходимо, що князівська влада виконувала функцію гаранта суспільного ладу (порядку). Вона постала як зовнішня сила, що піднялася над міськими спільнотами, не творила нові норми, а лише забезпечувала збереження

вже існуючих. Більше того, навіть за умови визначення тогочасного суспільства таким, що переходить від родоплемінного до феодального ладу, слід визнати, що ознаки нового соціального ладу лише зароджувалися, і докорінно не змінювали його суспільно-політичної суті [6, с. 28].

З початком стабілізації політичних і соціальних відносин поступово відбувається легітимація княжої влади, яку визнають як старійшини, так і населення. Князь переходить до другої стадії утвердження свого єдиновладдя, організовуючи військові походи на Візантію, участь у яких дозволяла місцевим вождям отримати частину награбованого майна та зміцнити свою владу на підконтрольних територіях.

Такі походи сприяли оформленню політичного інституту князівської влади та її внутрішній організації. Влада київського князя не була одноосібною, а отже він був змушений рахуватися з військово-політичною міццю місцевих князів.

Київська Русь кінця IX – початку X ст. постає як політичний союз між князями й боярами, які перебували під владою великого київського князя [9, с. 38]. Як показали нам попередні дослідження [11], слушно тут є думка М.С. Грушевського, що вказував: «сі походи, що були вінцем тодішньої дружинної організації, злучали в одне тіло всю дружинну верству, розкидану по цілому просторі держави, давали відчуті однієї державної організації, і тим були для неї дуже корисні. Не диво, що сі походи повторялися досить часто, поки не отяжіла державна організація, ставши більше диференційованою, глибше розгалуженою» [4, с. 428].

Як свідчать стародавні джерела західних та південних слов'ян, влада князів складалася з трьох елементів: релігійної, військової та судової влади, які закріплювали і регламентували правові звичаї, що були правовим виразом духовного розуміння влади у вказаних слов'янських народів. Князівська влада розглядалася як відповідальність перед народом. Вона мала підтримку серед різних верств населення, оскільки люди вважали князя головним організатором і гарантом соціального порядку.

У період язичництва князі активно займалися встановленням ідолів та спорудженням капищ, виступаючи головними організаторами й охоронцями культових практик свого народу. Після хрещення Русі та прийняття християнства їхня роль трансформувалася, вони почали брати безпосередню участь у регулюванні ключових аспектів церковного життя: видавали устави, грамоти, підтверджували церковні привілеї, визначали порядок богослужінь та навіть втручалися в питання церковної дисципліни й майна.

Літописні джерела неодноразово згадують, що князів запрошували для здійснення «суду по правді», що полягав у винесенні справедливого, остаточного рішення у спірних або особливо важливих справах, коли потрібно було авторитетне слово верховного правителя. Крім того, князі виступали повноважними представниками своїх племен і всієї Русі у зовнішніх відносинах, те ж таки укладання угод, перемовини, прийоми послів тощо, забезпечуючи таким чином дипломатичну та політичну легітимність своєї влади на міжнародній арені [8, с. 150].

У язичницьку епоху сакральність князівської влади на Русі значною мірою виражалася завдяки особливим владно-сакральним локаціям та предметам, які слугували видимим доказом божественного зв'язку правителя з пантеоном богів. Одним із найвизначніших таких осередків став Перунів пагорб у Києві, що був священним місцем, розташованим поза межами самого міста, де князі разом зі своєю дружиною здійснювали ключові ритуали, жертвоприношення та обряди на честь Перуна, верховного бога грому, війни й княжої влади.

Цей пагорб мав глибоке символічне значення та виступав духовним центром, що зберігав свою сакральну вагу навіть після прийняття християнства, стаючи своєрідним мостом між двома епохами [9, с. 41]. Для князя та його найближчого оточення Перунів пагорб залишався місцем, де влада набувала космічного порядку, благословенного богами.

Титул «каган» використовувався князями династії Києвичів ще в 830-ті роки. Після захоплення Києва в 882 році Олег

знищив попередню династію, перебравши її сакральні атрибути влади такі як от титул і символ влади. За слов'янськими язичницькими віруваннями переможець отримував усе, тому Олег здобув право на управління Києвом, його населенням і сакральними атрибутами влади попереднього правителя. Використання титулу «каган» ставало важливим елементом міжнародної дипломатії, підкреслюючи статус нового руського князя серед найвищих правителів ранньосередньовічної Південно-Східної Європи.

Зображення тризуба поступово поширювалося на різноманітні об'єкти, що стали важливими атрибутами князівської влади на Русі. Зокрема, він з'являвся на князівських печатках, зброї, військовій амуніції, а також на побутових предметах, таких як глиняний посуд і цегла, що використовувалася для будівництва Десятинної церкви. Одним із найдавніших зображень тризуба є графіті на арабських дирхемах, знайдених з-поміж скарбів, що датуються часом правління князя Олега та Ігоря Старого.

Володимир Великий модернізував цей родовий знак у 970-ті роки і почав використовувати його як символ приналежності до династії Рюриковичів. У XII столітті тризуб використовувався південно-західними руськими князями. А під час ординського періоду Рюриковичі вже не мали можливості використовувати свою династичну атрибутику, однак елементи тризуба все ж продовжували використовуватись місцевими шляхетськими родами, що символізувало їхню приналежність до київської династії.

Отже, масовість використання князівського знаку на Русі дозволило історикам зробити припущення про те, що тризуб є родовим знаком кожного роду династії Рюриковичів.

Досліджуючи сакральну історію князівської династії Рюриковичів, важливо встановити, яке походження має слово князь, адже воно походить від «кінь» і первісно означало військового ватажка або лідера, обраного за свої здібності. Спершу це була виборна особа, на яку покладалися великі повноваження завдяки силі, розуму чи божественній підтримці.

Поєднання владного і релігійного аспектів у ранньому середньовіччі вимагало формування культів і титулувань князя як верховного правителя. У русько-візантійській угоді 911 р. Олега названо великим князем, що підкреслювало його статус. Формувалась система знаків князівської влади, зокрема зображення двозубця, яке стало емблемою Рюриковичів. Від 9-го століття двозубець став символом великого князя Київської Русі, а не родовим знаком, і передавався у спадок від покоління до покоління. О. О. Мельникова в своїх дослідженнях доходить висновку, що двозубець, як один з символів влади київських князів не був особисто родовим знаком, а являвся символом великого князя, верховного правителя Київської Русі, глави роду Рюриковичів [9, с. 42].

Функції перших князів були переважно військовими і адміністративними: організація дружини та військових ополчень, охорона кордонів, проведення походів для підкорення нових племен і збирання данини. Окрім цього, князі намагалися підтримувати стабільні зовнішні стосунки з Візантією, країнами Близького Сходу та кочівниками [1, с. 58].

Тривале сусідство Русі з Візантією і Хозарією мало великий вплив на політичну культуру, філософію та організацію влади. Київські князі запозичили від хозар титул «кагана» та систему політичного двовладдя. Дослідники вважають, що реальний статус хозарського кагана імовірно сприймався першими правителями русів як прийнятна модель організації верховної влади [9, с. 20].

Контакти русичів з кочовим світом суттєво впливали на організацію владних інститутів на Русі. Війни та спільні промісли сприяли осіданню заможних кочівників на прикордонних територіях Русі. Обороняючи свої володіння, степняки ставали охоронцями руських земель, укладаючи військово-політичні союзи, які часто закріплювались династичними шлюбами. Руські князі, у свою чергу, переймали у степняків організацію війська та владні інституції, адаптуючи їх до потреб держави.

Владний кочовий ордизм, тісно переплітаючись зі звичаєвим принципом «права

сильного», створив сприятливі умови для поступового перетворення князів на одноосібних, майже абсолютних правителів Русі. Ця модель влади виховувала в місцевому населенні глибоку покору та беззастережне підкорення, що з часом закріпилося в колективній свідомості русичів як стійкий архетип страху перед силою влади, сприйняття її як чогось непохитного й невідкладного оскарженню, готовність приймати будь-яке рішення зверху без спроб опору чи критики.

У XI–XII століттях на Русі паралельно формується нова ієрархія православного духовенства, переважно з місцевих, що призводить до якісної трансформації державно-церковних відносин. Ці зміни не були випадковими, а свідомо спрямовувалися на посилення авторитету князя та його адміністративних структур. Церква, поступово стаючи більш самостійною й укоріненою, почала виступати потужним союзником князівської влади та легітимізувала її через обряди та проповіді, сприяла консолідації суспільства навколо княжого центру. Таким чином, нова церковна ієрархія стала інструментом зміцнення князівського абсолютизму, перетворюючи релігійну інституцію на опору остаточного закріплення моделі, де князь сприймався як єдиний і непорушний, благословенний як небесами, так і земними традиціями підкорення, носієм влади.

Висновки. Філософські уявлення про легітимність влади в Київській Русі становили собою складний синтез сакрального та традиційного вимірів, що глибоко пронизували колективну свідомість тогочасного суспільства. Легітимність не сприймалася як формальний юридичний акт чи раціональний договір, а як онтологічна реальність, що мала божественне походження й історичну

тяглість. Вона підтримувалася цілою системою ритуалів, символів) та текстів, що проголошували владу як обов'язок перед Богом і народом.

Ця легітимність існувала в глибоко релігійній та культурній матриці колективної свідомості. Її закріплювали князівська влада, державні інститути, церква, що була носієм ідеї богообраності та симфонії влади, літописці, які фіксували й легітимізували події через біблейні паралелі та їх моральну оцінку, родова традиція як доказ спадкового права, що сягав легендарних витоків та навіть віче, що увиразнювало владу через вияв народної згоди. Таким чином, легітимність була не зовнішнім атрибутом, а внутрішньою структурою сенсу.

Влада в Київській Русі мала статус онтологічної категорії, символу божественного ладу на землі. Князь поставав як посередник між небесним і земним, між Богом і народом, між минулим і майбутнім. Його влада мала й сакральний характер, бо вважалася даром Божим, але водночас і спадковим правом, а також соціальним обов'язком, що вимагав визнання від громади. Порушення цієї легітимності сприймалося не лише як політичний злочин, а як космічна катастрофа, що загрожує розпадом усього порядку буття.

Отже, у Київській Русі легітимність влади була сенсом існування політичного тіла. Вона поєднувала трансцендентне, історичне і соціальне, створюючи тим самим унікальну модель, де влада одночасно священна, спадкова й умовна. Саме цей багатогарний характер дозволяв Київській Русі зберігати єдність у федеративній структурі й передавати ідеї легітимності як фундаментальну частину української політичної традиції аж до новітньої доби.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антологія української юридичної думки: у 6 т. (2002). К.: Вид. Дім «Юридична книга».
- Т. 2: Історія держави і права України: Руська правда, 591 с.
2. **Баран, В. Д.** (1998). Давні слов'яни. К.: Альтернативи, 336 с.
3. **Вебер, М.** (1994). Протестанська етика і дух капіталізму. К.: Основи, 273 с.
4. **Грушевський, М.** (1954). Історія України-Руси. Т. 1. Нью-Йорк: Книгоспілка, 648 с.
5. **Котляр, М. Ф.** (2015). Еволюція суспільного життя київської Русі (до середини XII ст.). *Український історичний журнал*. № 3. С. 21–36.

6. **Крутенко, Н. Г.** (2011). Анна Ярославна. К.: Пульсари, 140 с.
7. **Плохий, С. М.** (2011). Великий переділ. Незвичайна історія Михайла Грушевського. К.: Критика, 600 с.
8. **Нелін, О.** (2014). Правовий звичай як джерело українського права (IX–XIX ст.): становлення і розвиток. *Юридична Україна*. № 5.
9. **Ричка, В. М.** (2009). «Вся королівська рать» (Влада Київської Русі). К.: Інститут історії України, 180 с.
10. **Толочко, П.** (1996). Київська Русь. К.: Абрис, 360 с.
11. **Цикуненко, Д.** (2025). Легітимність як ціннісна складова князівської влади в Київській Русі. *Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід*. Тернопіль. С. 162–164.

REFERENCES

1. Antolohiia ukrainskoi yurydychnoi dumky. (2002). [*Anthology of Ukrainian Legal Thought*]. V 6 t. K.: Vyd. Dim «Yurydychna knyha». T. 2: Istoriiia derzhavy i prava Ukrainy: Ruska pravda, 591 s. [in Ukrainian].
2. **Baran, V. D.** (1998). Davni sloviany. [*Ancient Slavs*]. K.: Alternatyvy, 336 s. [in Ukrainian].
3. **Veber, M.** (1994). Protestanska etyka i dukh kapitalizmu. [*The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*]. K.: Osnovy, 273 s. [in Ukrainian].
4. **Hrushevskiy, M.** (1954). Istoriiia Ukrainy-Rusy. [*History of Ukraine-Rus*]. T. 1. Niu-York: Knyhospilka, 648 s. [in Ukrainian].
5. **Kotliar, M. F.** (2015). Evoliutsiia suspilnoho zhyttia kyivskoi Rusi (do seredyny XII st.). [The evolution of social life in Kievan Rus (until the middle of the 12th century)]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*. № 3. S. 21–36 [in Ukrainian].
6. **Krutenko, N. H.** (2011). Anna Yaroslavna. [*Anna Yaroslavna*]. K.: Pulsary, 140 s. [in Ukrainian].
7. **Plokhii, S. M.** (2011). Velykyi peredil. Nezvychnaina istoriia Mykhailo Hrushevskoho. [*The Great Redistricting. The Unusual Story of Mykhailo Hrushevsky*]. K.: Krytyka, 600 s. [in Ukrainian].
8. **Nelin, O.** (2014). Pravovyi zvychai yak dzherelo ukrainskoho prava (IX–XIX st.): stanovlennia i rozvytok. [Legal custom as a source of Ukrainian law (9th–19th centuries): formation and development]. *Yurydychna Ukraina*. № 5. [in Ukrainian].
9. **Rychka, V. M.** (2009). «Vsia korolivska rat» (Vlada Kyivskoi Rusi). [*The entire royal army» (Government of Kievan Rus)*]. K.: Instytut istorii Ukrainy, 180 s. [in Ukrainian].
10. **Tolochko, P.** (1996). Kyivska Rus. [*Kievan Rus*]. K.: Abrys, 360 s. [in Ukrainian].
11. **Tsykunenko, D.** (2025). Lehitymnist yak tsinnisna skladova kniazivskoi vlady v Kyivskii Rusi. [*Legitimacy as a value component of princely power in Kievan Rus*]. Tsinnisni oriientyry v suchasnomu sviti: teoretychnyi analiz ta praktychnyi dosvid. Ternopil. S. 162–164. [in Ukrainian].

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 05.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 13.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 12.05.2026